

Dekletov grob na Gradišču

Dr. Milko Mikola, foto: Ivo Žajdela

V nasprotju z večinskim prepričanjem partizani med vojno niso pobijali ljudi le na nekaterih območjih Slovenije. Pobijali so jih povsod, kjer so se pojavljali. O njihovih hudih zločinih govori tudi grob Anice Štefanič na Gradišču pri Ponikvi.

Kraj Srževica v bližini Ponikve pri Grobelnem bi predstavljal povsem običajno vas, pravzaprav zaselek raztresenih hiš, o katerem bi ne bilo kaj dosti povedati, če se ne bi slaba dva meseca pred koncem vojne leta 1945 tam zgodil strašen zločin, ki so ga zagrešili tamkajšnji partizani. Žrtev zločina je bila 20-letna

Anica Štefanič, kmečko dekle iz Zbelovega pri Ločah.

Skrivanje identitete Tragično usodo Anice Štefanič je leta 2000 v svoji knjigi *Iz devete vasi* ... opisala njena teta Emiljana Štefanič. Za Anico Štefanič je v svoji knjigi uporabila izmišljeno ime »Jerneja Karničar«, za rojstno vas Zbelovo pa ime »Grabno«. To si je mogo-

če razložiti le tako, da se ni želela izpostaviti, ker se je verjetno še vedno bala morilcev svoje svakinje, saj so bili ti takrat še živi. Po njenem zapisu je zgodbo nesrečne Štefaničeve povzel nekdanji župan občine Slovenske Konjice Jože Baraga in jo objavil v zborniku *Loče iz roda v rod*, ki je izšel leta 1999. Tudi naš opis te tragične zgodbe je v glavnem povzet po zapisu v knji-

gi Emiljane Štefanič in je le delno dopolnjen z nekaterimi podatki, ki se v njeni knjigi ne navajajo.

Pot brez vrnitve Anica Štefanič je bila preprosto kmečko dekle, rojena leta 1924 v Zbelovem pri Ločah. Bilo je marca 1945, ko so se pri Štefaničevih že začeli pripravljati na pomladansko setev in so na njivo vozili gnoj, ker so

poti med Ponikvo in Lipoglavom, kjer je bila njena domača železniška postaja, je namreč padla v roke partizanom, obveščevalcem tamkajšnje kurirske postaje, in ti so jo odpeljali v zaselek Srževica pri Ponikvi, kjer so imeli kurirsko javko. Tam so jo zaprli v hišo Treze Ogrinc, po domače pri Keglič. Zaprli so jo v klet, kjer naj bi jo bili po pripovedovanju domačinov posiljevali, nato pa so jo po nekaj dneh odgnali na bližnjo vzpetino Gradišče ter jo tam v gozdu ustrelili in zakopali. Ko so se vrnili, so s seboj prinesli Aničin plašč in čevlje. Gospodinj so na vprašanje, kje imajo dekletke, odgovorili, da so jo izročili brigadi in da je tam dobila drug plašč in drugo obutev. Ker pa je ženska slišala iz gozda strel, je slutila, da ne govorijo resnice in da so dekletke umorili.

Iskanje sestre Domačim se je sicer zdelo čudno, da se Anica ni vrnila domov, vendar jih ni pretirano skrbelo, saj se je pogosto zgodilo, da se je oglasila pri svoji sestri na Ponikvi in tam tudi prenočila. Ko pa je po nekaj dneh še vedno ni bilo domov, je šel oče njeno izginotje prijaviti na orožniško postajo v Ločah, a tam niso storili ničesar, češ naj bi bila Ana verjetno odšla k partizanom.

Tudi tisti, ki so vedeli, kaj se je z njo zgodilo, Štefaničevim tega niso hoteli ali si niso upali povedati. Kaj se je z njo zgodilo in kje je njen grob, je po vojni uspelo ugotoviti šele njenemu bratu Francu, ki je bil med vojno prisilno mobiliziran v nemško vojsko. Ko se je po vojni vrnil domov in je zvedel za smrt svoje sestre Ane, je sklenil, da bo raziskal okoliščine njene smrti in poiskal njen grob. Seveda je moral vse delati na skrivaj, saj je Ana za oblast veljala za izdajalko.

Odkritje umorjene Ko je bil zid molčečnosti končno prebit, je od tamkajšnjih ljudi dobil na-

Hiša v lasti Ludvika Zupanca oziroma njegovih staršev v Srževici pri Ponikvi. Hiše danes ni več, na njenem mestu je novogradnja. V kleti te hiše so partizanski kurirji imeli zaprto Anico Štefanič, kjer so jo posiljevali in od tod odvedli v smrt.

Anica Štefanič

mig, kje naj bi bil sestrin grob in kdo so njeni morilci. Skupaj z mlajšo sestro se je podal v gozd, kjer sta bila, kot je izvedel od domačinov, dva grobova. Ko je na kraju, kjer je domneval, da bi lahko bil sestrin grob, začel kopati, je naletel na truplo neznanega moškega, ki so ga verjetno umorili isti partizani, kot so umorili njegovo sestro. Ko pa je začel kopati na drugem mestu, je kmalu izgrebel glavo svoje sestre

Grob Anice Štefanič

Ane, ki jo je takoj prepoznal po njenih dolgih, v kito zvityh laseh, predvsem pa po sponki za lase, ki ji jo je sam prinesel iz Danske, ko je prišel iz nemške vojske do-

Vzpetina Gradišče, na desnem pobočju je grob Anice Štefanič.

► mov na dopust. Na prošnjo svoje sestre je s kopanjem nehal in grob poravnal nazaj.

Uvrščena med borce Ker so njeni domači želeli, da bi Ana počivala v posvečeni zemlji na domačem pokopališču, so oblasti prosili za dovoljenje za prekop, slednje pa jim tega niso hotele dovoliti, saj je Ana, kot smo zapisali, zanje veljala za izdajalko, čeprav so nedvomno vedeli, da to ni bila. Če bi res bila izdajalka, bi morali po takratnem 28. členu zakona o zaplembi imovine po vojni zapleniti njeno premoženje oziroma njen dedni delež, kot so to storili v drugih takšnih primerih.

Z leti sta tudi oblast in tamkajšnja borčevska organizacija verjetno spoznali, da jima resnice o Anini smrti ne bo več uspevalo dolgo prikrivati. Da bi preprečili morebiten poskus odkrivanja pravih storilcev zločina, so Ano Štefanič uvrstili med padle borce NOB.

Odločitev sorodnikov Šolarji iz osnovne šole na Sladki Gori so vsako leto pred dnevom mrtvih

Avtor prispevka in ena od žrtev partizanskih zločincev na tem območju ob Aničinem grobu

njen grob okrasili in na njem prižgali sveče, saj so jim v šoli dejali, da v njem počiva partizanka. Borci so njeno ime hoteli vklesati na spomenik padlim borcem NOB v Ločah, a jim tega Štefaničevi niso dovolili.

Anica Štefanič tako še vedno počiva v gozdu na gričku z imenom Gradišče. Za njen grob zdaj skrbijo Štefaničevi iz Zbelovega.

Ko sva ga jeseni skupaj s članom komisije za prikrita grobišča Janezom Črnejem obiskala, sva bila ob pogledu nanj prav ganjena, kako lepo je urejen. Čeprav bi zdaj svojci posmrtno ostanke pokojne Ane lahko brez kakšnih ovir prenesli na domače pokopališče, tega ne bodo storili. Kot pravijo, želijo, da njen grob ostane tam, kjer je, in da bodo zanj še naprej tako lepo skrbeli, kot so skrbeli doslej. Grob obiskujejo tudi najmlajši člani Štefaničeve družine, ki zagotavljajo, da bodo takrat, ko njihovi starši tega ne bodo več zmogli, skrb zanj prevzeli oni.

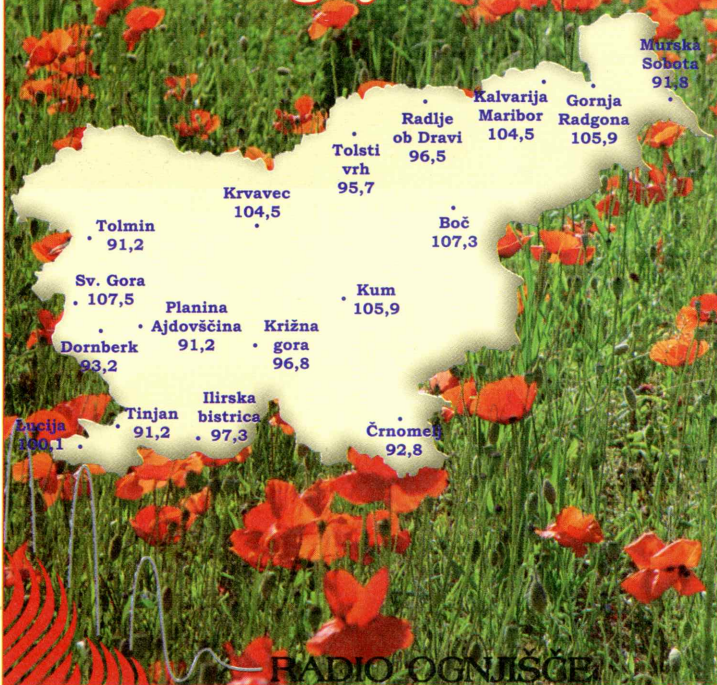
Kdo so morilci? Na koncu te pretresljive zgodbe še nekaj besed o morilcih. Kakor so Štefaničevi kasneje izvedeli, so pri umoru Ane sodelovali trije partizanski obveščevalci kurirske postaje v Srževici. To naj bi bili J. F. iz Bobovega pri Ponikvi, L. Z. iz Srževice in T. R. iz oklice Ponikve. Ano naj bi bil ustrelil J. F., kar naj bi mu

bila kasneje očitala celo njegova žena in ga zmerjala z morilcem. Zaradi nenehnih groženj, da bo tudi njo ustrelil, se je pred njim raje umaknila v Avstralijo. Zdaj občasno živi na Pragerskem.

Isti obveščevalci, ki so umorili Ano Štefanič, so verjetno pozno jeseni 1944 blizu Sladke Gore umorili tudi peka Andreja Maurina iz Šmarja pri Jelšah, ko je tam pri kmetih kupoval les za kurjavo. Tudi njegovi morilci so bili namreč obveščevalci s tamkajšnje kurirske postaje, o čemer pričajo ohranjeni dokumenti Okrožnega pooblaščenca Ozne za okrožje Kozje. Ta v svojem poročilu Odseku Ozne za Štajersko in Koroško z dne 13. 11. 1944 omenja poročilo komandirja TV-stanice 2s Zmaga, v katerem se je med drugim navajalo, da so obveščevalci te kurirske postaje (stanice) »prijeli nekega izdajalca Andreja Mavrina iz Šmarja pri Jelšah in ga sami ubili, ker je narod to zahteval«.

Morilci Ane Štefanič in verjetno tudi Andreja Maurina za svoj zločin niso nikoli odgovarjali. Eden od njih, T. R., je postal celo javni tožilec v Kopru. **D**

Vabljeni k poslušanju pomladnih valov Radia Ognjišče!

Radio Krka
106.6 MHz